

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

17. Quartæ virtus Narrationis, suavitas, in decem partes diuisa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

Sextò, si cum hominum opinione, vt pro Roscio Amerino.

(De vita rustica & cum officio coniuncta.) & pro Milone, (fecerunt serui Milonis, quod suos quisque seruos in tali re facere voluisset.)

Septimò, si cum auctoritate coniuncta, vt pro Roscio Amerino.

Etenim rectum putabat pro eorum honestate se pugnare, propter quos ipse honestissimus inter suos numerabatur.

Autoritas verò maximam vim habet ad faciendam fidem, vel in eo, qui dicit, vel in eo, de quo dicitur. Nam auctoritas magna præditis hominibus facilius creditur, quia nulla est in eis mendacij suspicio, & quæ dicuntur de viro magnæ auctoritatis, facili probantur: vt si quis narret Gatonem esse amantem patriæ, alienum ab auaritia, fortem, & constantem in negotijs, potest etiam auctoritas ad imperium referri, vt in Verrius Cicero multa narrat, quæ Verres pro auctoritate Imperij, quod gerebat, flagitiose perpetrarat.

Octauò, si cum lege, vt pro Milone Cicero lege naturæ probat vnicuique licere vim repellere.

(Est enim inquit hæc, Iudices, non scripta, sed nata lex, &c.)

Nonò, si cum more, & consuetudine, vt in eadem oratione.

Sin hoc & ratio doctis, & necessitas barbaris, & mos gentibus, & feris natura ipsa præscripsit, vt omnem semper vim, quacunque ope possent, à corpore, à capite, à vita sua propularent, &c.

Decimo, si cum religione coniuncta, vt in eadem.

(Iter solemne, legitimum, necessarium Miloni esse Lanuuium ad flaminem prodendum, quod erat dictator Lanuuij Milo.)

Vndecimò, si probitas narrantis significabitur, probis enim viris facile credi solet. Ideò Aristoteles inter probationes artificiosas, moras etiam ipsius rei, si exprimentur, annumerat, vt pro Milone.

(Nihil dico quid Respublica consecuta sit, nihil quid vos, nihil quid omnes boni, nihil sanè id profit Miloni, qui hoc fato natus est, vt ne se quidem seruare potuerit, quin vnà Reipublica que seruaret.)

Duodecimò, si antiquitas, hoc est, oratio-

nis grauitas, quæ antiquitatem quandam, & venerationem præ se fert, vt pro Milone.

(Qui non honoris gradum spectaret, vt cæteri, sed & Lucium Paulum Collegam effugere vallet, singulari virtute ciuem, &c.)

Tertiodecimò, si memoria dicentis significabitur, nam ea quæ promptè, & memoriter narrantur, vera esse videntur, cum autem quis hæret, & in dicendo vacillat, neque sibi constat: ficta loqui videtur, ideò prouerbio datur, mendacem esse memorem oportere.

Quartodecimò, si orationis veritas, hoc est, si antea solitus est vera dicere, probabile est enim, eum qui semper antea veridicus fuit, etiam nunc vera narrare; mendax autem id adsequitur, vt neque cum vera dicit, ei credatur.

Vltimò, vitæ fides maximè probabilem orationem efficit, siquidem vita antea facta firmum quoddam testimonium est: sceleratus enim, & improbus nullam fidem habet, probo verò homini facile creditur: idcirco dicunt oratores bonum virum esse oportere.

Quarta virtus Narrationis suauitas, in decem partes diuisa.

C A P V T X V I I.

Quarta virtus suauitas, quam decem efficiunt.

Primò, admiratio, quæ tum excitatur, cum aut magna, aut noua, & inaudita dicimus. Magna, vt si quis narraret à Scipione adolescente defensum fuisse patrem, ac protectum, cum Annibal eum vigeret in prælio. Ita ostendit Cicero, magnum fuisse factum Cesaris Octauiani, quòd adolescens, ac penè puer, exercitum veteranorum comparat, patrimonium effuderit, & M. Antonij furori obstiterit, quin eiusdem factum ostendit esse nouum, & inauditum.

Multa, inquit, memini, multa audiui, multa legi, nihil ex omnium sæculorum memoria tale cognoui. Ita pro Aulo Cluentio, (O mulieris scelus incredibile, & præter hanc vnã in omni vita inauditum.)

Secundò, expectationes concitatae multum delectant, cum dubitant auditores: quòd res sit euasura, vt pro Aulo Cluentio.

Summa omnium expectatio, quidnam sententia ferrent nummatij Iudices. Et C. M.

est

essent hæ nuptiæ plenæ dignitatis, plenæ concordia, repente est exorta mulieris importunæ nefaria libido, non solum cum dedecore, verum etiam scelere coniuncta.

Hac de causa multi fiunt circutibus verborum, & præparationes in dicendo, ut maior expectatio concitetur, quod in Verrem frequentissimè Cicero facit. In comædijs & tragædijs expectationes rerum futurarum concitatur magnopere delectant.

Tertio exitus inopinati, quando felices apparent, summam afferunt iucunditatem, quod ita Cicero affirmat.

At viri sæpè excellentes, ancipites, varijque casus, habent admirationem, expectationem, lætitiã, molestiam, spem, timorem; si verò exitu notabili concluduntur, expletur animus iucundissimæ lectionis voluptate, tales sunt omnes comædiarum exitus, hoc est, inopinati, & felices.

Quartò, suaui fiet narratio, si motus animi interponantur, nam ut ait Aristoteles, in omni animi motu inest quædam iucunditas. Cicero pro Aulo Cluentio de Saffia Cluentij matre.

Deinde ita flagrare cœpit amentia, sic inflammata ferri libidine, ut eam non pudor, non pudicitia, non pietas, non macula familiæ, non hominum fama, non filij dolor, non filiz mœror, à cupiditate reuocaret, animum adolescentis, nondum consilio, ac ratione firmatum pellexit, &c.

Quintò colloquia personarum in narratione delectant, ut 3. in Verrem.

Quæso, inquit, Philodame, cur ad nos filium tuum non intrò vocari iubes? (Et paulò post.) Tum ille, ut aliquid responderet, negavit moris esse Græcorum, ut in conuiuio virorum accumberent mulieres. Hic tum alius ex alia parte. Enimverò ferendum hoc non est, vocetur mulier: & quæ sequuntur.

Sextò, dolores expressi delectant, inest enim quædam etiam in dolore iucunditas, ut pro Roscio Amerino.

Quod Amerinis eo vsque visum est indignum, ut vrbe tota fletus, gemitusque fierent. (Pro Aulo Cluentio.) In huius amantissimi sui fratris manibus, & gremio, mœrore, & lachrymis consensescbat.

Septimò, iracundiæ mouent delectationem. Siquidem Homerus iram canit effuso melle dulciorem. Sic Cicero pro Roscio Amerino.

Nemo erat, qui non ardere omnia mallet, quàm videre in Sexti Roscij optimi viri atque honestissimi bonis iactantem se, ac dominantem Titum Roscium.

Octauò, metus in narratione suauiatatem afferunt, ut pro Roscio Amerino.

Vsq; adeò autem ille pertimuerat, ut mori mallet, quàm de iis rebus Syllam doceri. (3. in Verrem.) Hæc vbi filio nunciata sunt, statim examinatus ad ades contendit, ut & patris, & pudicitiz sororis succurreret.

Nonò, lætitiæ faciunt iucundam narrationem, ut pro Cluentio.

Tum verò illa egregia, ac præclara mater palam exultare lætitiã, ac triumphare gaudio cœpit. (3. in Verrem.) Fit sermo inter eos, & inuitatio, ut Græco more biberetur, hospes hortatur, poscant maioribus poculis, celebratur omnium sermone, lætitiãq; conuiuium.

Decimò, & vltimò cupiditates expressæ delectant, ut pro R. Amerino.

Hoc consilio atque adeò hac amentia impulsus, quæ ipsi cum cuperent, non potuerunt occidere, eum iugulandum vobis tradiderunt. (Pro Cluentio.) Sanguinem suum profunde omnem cupit, dummodò profusum huius antè videat. Et hæc suauias in rebus.

In verbis suaue genus erit dicendi, primùm elegantia, & iucunditate verborum sonantium, & leuium, deinde coniunctione, quæ neque asperos habeat concurfus, neque disinctos, atque hiantes, & sit circumscripta non longo anfractu, sed ad spiritum vocis apto, habeatq; similitudinem, æqualitatemque verborum.

Typus narrationis poetice.

Ex Libanio.

CAPVT XVIII.

Δ Ηλιείραν τὴν Οινέως ἐβλάτο μὲν γὰρ Δειανί-
μειν Ηρακλῆς: ἔρχε ἢ τὸ ποταμὸν Ἀ- Ογενί-
χιλῶν ἔρος κόρη. ὃ ἢ ἀμρότερον ἀδορκῶς
οὐδέτερον χαρίζεται, τῆσας εὖν ἄλλον τῆν
δρατὲρ διαφανίζουσαι ἐλέει, ἢ Ηρακλῆς
ἐν ἰκα παλαιῶν, τὸ κέρασ ἀνασῶσας τὸ
ποταμῶ, ἢ τὸ ἄμμα ἔρρει ἀρ' οὐ Σεινῆς ἐγέ-
ραντο.

Deiani-